

• مسئول تخریب جنگل‌های باران‌زا کیست؟ •

• سوزان میکری • ترجمه باقر صفوی •

طی چند سال گذشته، قطع درختان جنگل‌های باران‌زا و تخریب محیط زیست ساکنان بومی این مناطق، یکی از موضوعات بسیار مهمی می‌باشد که پیش روی مردم قرار گرفته است.

امروز شعار «جنگل‌های باران‌زا را نابود نکنید، از آن‌ها محافظت کنید.» همه جا به چشم می‌خورد. روی تک‌پوش‌ها، پوسترها و کیف‌های پلاستیکی... کلمه سحرآمیز جنگل‌های باران‌زا، تصویر پرندگان و پروانه‌ها و فورباغه‌های رنگارنگ، موجودات بسیار زیبا، گل‌های ارکیده رونیده بر درختان تنومند، گریه‌های بزرگ جنگلی و مردم بومی را در ذهن تداعی می‌کند.

یکی از مشکلات بسیار عمده این است که مطبوعات و رسانه‌های گروهی مسلط بر دنیا، اطلاعاتی را که در مورد تخریب محیط زیست در اختیار ما می‌گذارند، بسیار محدود و ناکافی است. اینان هیچ‌گاه مسئله نابودی جنگل‌های باران‌زا را از زاویه و نگاه مردم بومی این مناطق که قربانیان اصلی تخریب جنگل‌های باران‌زا هستند، بازگو نمی‌کنند.

راه حل‌هایی از قبیل: درختکاری و یا تبدیل قسمتی از مناطق جنگلی به پارک‌های تحت حفاظت و یا انجام پروژه‌های کشاورزی... اساساً کمکی به حل این مشکل نکرده و تنها به مثابه مرهم گذاشتن بر روی زخم کهنه تلقی می‌شود.

● تاریخچه تخریب

تاریخ تخریب جنگل‌های باران‌زا به موازات تاریخ استعمار است. نابود کردن جنگل‌ها در سواحل و جزایر امریکای لاتین از سال‌های ۱۵۰۰ میلادی با حضور استعمارگران اروپایی آغاز شد. دستیابی به مزارع نیشکر بخش عظیمی از جنگل‌های این نواحی را از بین برد. با حضور استعمار انگلستان در هندوستان بسیاری از مناطق جنگلی مورد تعرض قرار می‌گیرند. انگلستان برای تأمین نیازهای نظامی و اقتصادی خود، منابع چوب مرغوب مثل کاج و صنوبر و ادویه‌جات، این ثروت ملی مردم هند را غارت می‌کند.

پس از انقلاب صنعتی در اروپا و خصوصاً بعد از پایان جنگ جهانی دوم، تخریب جنگل‌های باران‌زا به اوج خود می‌رسد. تا جایی که امروزه بیش از نیمی از جنگل‌های مناطق گرمسیری و باران‌زا نابود شده‌اند. مجموعه عواملی که تاکنون در نابودی جنگل‌ها نقش اساسی را بازی کرده‌اند عبارتند از: شرکت‌های بزرگ چوب بری، شرکت‌های حفاری معدن، شرکت‌های حفاری نفت و اکتشافات، شرکت‌های تولیدات کشاورزی صنعتی و در مقیاس وسیع شرکت‌های برق و انرژی. دستیابی به منابع و معادن جدید، حفر چاه‌های نفت و طرح‌های کشاورزی مستلزم قطع درختان زیادی برای جاده‌سازی توسط این شرکت‌هاست. تسلط شرکت‌های بزرگ کشاورزی باعث شده است که بسیاری از مناطق دست‌نخورده جنگلی برای دسترسی به زمین قابل کشت به نابودی کشیده شود.

اقدامات شرکت‌های بزرگ صنعتی، معمولاً با رفتار خشونت‌آمیز و وحشیانه علیه ساکنان بومی این مناطق همراه بوده است.

«George Monbiot» در مقاله‌ای به نام «پیکان‌های زهرآلود»، فعالیت

شرکت آمریکایی معدن «FreeportMemorom» در مناطق ساکنین بومی «Amungen» را چنین توضیح می‌دهد:

«شرکت معدن، مردم محلی را به زور به منطقه‌ای دیگر که آلوده از کثافات و فضولات معدن بود فرستاد. در مقابل، مردم محلی بیکار ننشسته و با دزدیدن دینامیت تمام خط لوله‌هایی را که مس خام را به سواحل اقیانوس آرام می‌رساند، منفجر کردند. اما مدتی بعد نظامیان اندونزی مسلح به سلاح‌های آمریکایی و هلیکوپترهای توپدار، اهالی بومی را مورد حمله وحشیانه قرار دادند و سپس برای به وحشت انداختن مردم بومی، نظامیان اندونزی در حضور کارکنان آمریکایی شرکت معدن، دخترهای بومی را مورد تجاوز قرار دادند و سپس آن‌ها را به هلاکت رساندند و بعد با گرفتن ژست‌های مختلف در کنار جنازه‌های مردم بومی از خود عکس‌های یادگاری می‌گرفتند.»

حضور شرکت‌های حفاری و کشاورزی، گسترش طرح‌های حرارتی و انرژی، ضرورت استفاده از مواد سمی و کشنده شیمیایی را موجب شد، شرکت‌های حفاری مواد سمی و کشنده را به سطح زمین کشانند، تاسیسات برق با نصب دکل‌های برق رودخانه‌ها، مناطق و محوطه‌های شکار را به طور وسیع تخریب و توازن و ساختار محیط زیست را که هزاران سال شکل گرفته، دستخوش تغییر جدی کرده‌اند. هر سال با وقوع سیل، مواد شیمیایی و سمی از قبیل جیوه به نواحی زندگی ساکنین بومی سرازیر می‌شود که حاصل آن بیماری و مرگ و میر مردم است. علاوه بر این ساختن راهها، رخنه و نفوذ تازه‌واردها به این مناطق عامل دیگری است که بیماری و مرگ و میر را به مردم بومی تحمیل کرده است.

در سال ۱۹۶۰، دولت برزیل به کمک صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی راههایی را در ناحیه جنگلهای آمازون برای استفاده نظامی ایجاد کرد. از طریق این راهها، بسیاری از شهرنشینان برزیلی به تشویق دولت برزیل راهی مناطق جنگلی شدند، در سال ۱۹۱۷ با گسترش راهسازی و ساختن بزرگراهها و طرح‌های مختلف دولتی از قبیل: طرحهای کشاورزی و دامداری، بسیاری از آن‌ها

در جریان کار خود به ورشکستگی کشیده شدند و مجموعاً تلفات جبران‌ناپذیری به جنگلهای آمزون وارد کردند که حاصل این عوامل باعث مرگ و میر هزاران نفر مردم این نواحی شد.

واندانا شیوا^۱، رابطه تخریب محیط زیست و اید، توسعه و پیشرفت از زاویه تفکر و اندیشه کشورهای صنعتی غرب را چنین توضیح می‌دهد: «انقلاب علمی در اروپا توجه بشر را از زمین به ماشین و دستیابی به مواد خام معطوف ساخت. همراه این تحول، تمامی موانع اخلاقی و قوانین دست و پا گیر به کنار رفت و قوانین جدید که استثمار و بهره‌وری را توجیه کند به موازات انقلاب علمی پدید آمدند. انقلاب صنعتی، استفاده محتاطانه از منابع را که تنها در جهت تامین نیازمندیهای پایه‌ای به کار گرفته می‌شد، در جهت حداکثر سودآوری به پروژه تولید کالا تبدیل نمود. بعدها انقلاب صنعتی، به شکل افسار گسیخته‌ای استثمار منابع و بهره‌وری بی‌حد را سرلوحه کار خود قرار داد و در این راستا علوم جدید قوانینی خلق کردند تا این روند تازه، روندی مردم پسند و امری نیکو به شمار آید.

• نقش کمپانی‌ها

با این که شرکت‌های دست‌اندر کار، نقش خود را در تخریب محیط زیست انکار می‌کنند و با توسل به حیل‌ها و عناوین مختلف سعی در انحراف اذهان عمومی دارند، اما با مدارک معتبری که از جانب سازمان‌های طرفدار محیط زیست ارائه شده، است، برای همگان روشن است که چا شرکت‌هایی مسبب واقع تخریب محیط زیست هستند. در زیر، نام شرکت‌های بزرگ آمریکایی که نقش اصلی را در تخریب محیط زیست بازی می‌کنند، می‌آوریم:

شرکت آمریکایی Gorgia-Pacific

این شرکت یکی از بزرگ‌ترین واردکنندگان چوب‌های با دوام از مالزی و

۱ - «واندانا شیوا» (Vandana Shiva)، خانم فیزیکی‌دان هندی و مبارز فمینیست است که با بسیاری از گروه‌های طرفدار محیط زیست و جنبش «چیکو»، علیه نابودی محیط زیست مبارزه می‌کند.

فیلیپین و اندونزی است که با شرکت‌های چوب‌بری برزیل همکاری فعال دارد. سخنگوی این کمپانی خود اعتراف می‌کند که: «تمام چوب‌هایی که در این جا (امریکا) استفاده می‌کنیم از جنگل‌های باران‌زا می‌آیند.

شرکت آمریکایی Weyrhaeuser

از ماه آوریل ۱۹۸۸ میلادی تا سپتامبر ۱۹۸۹ این شرکت ۲۸۹ میلیون پوند چوب از جنگل‌های باران‌زا مالزی، اندونزی، فیلیپین و برزیل وارد آمریکا کرده است. در مالزی این شرکت با مشارکت چوب‌بری مالزی «مؤسسه صبا» (Saba Fndt) اقدام به قطع درختان جنگلی می‌نمایند. فعاین شبکه دفاع از جنگل‌های باران‌زا (NRA) اعلام کرده‌اند: این شرکت با مهارت خاصی جای پای خود را در جزیایاتی که در حق جنگل‌ها انجام می‌دهد پاک می‌کند.

• شرکتهای نفت و معدن

در زمینه‌های نفت و حفاری و معادن، شرکت‌های آمریکایی زیر نقش اساسی را در تخریب محیط زیست بازی می‌کنند:

شرکت آمریکایی Alcoa

این کمپانی سالانه ۱۷۲۲۰۰۰ تن آلومینیوم خام در آمریکای جنوبی استخراج می‌کند که بیشتر این بهره‌برداری‌ها در مناطق جنگل‌های باران‌زا صورت می‌گیرد. همچنین دولت برزیل ۱۰۰۰۰ هکتار از زمین‌های جنگلی را برای کارهای حفاری در اختیار این شرکت قرار داده است.

شرکت آمریکایی Amaco

این شرکت عظیم نفتی، در جنوب شرقی کلمبیا در مناطق جنگل‌های باران‌زا به کار اکتشاف نفت اشتغال دارد که تاکنون بخش وسیعی از محیط زیست این منطقه را به نابودی کشانده و محوطه‌های شکار ساکنین بومی را با خشونت و بیرحمی کاملاً تخریب کرده است.

شرکت آمریکایی حفاری Arco

این شرکت اخیراً امتیاز حفاری چاه نفت را در زمینی به مساحت نیم میلیون هکتار از زمین‌های جنگلی در اکوادور و در حاشیه رودخانه آمازون، که تاکنون دست‌نخورده باقی مانده‌اند را در اختیار گرفته است. تحقیقات زمین‌شناسی که توسط این شرکت صورت گرفته نشان می‌دهد تاکنون ۲۵۰۰ هکتار زمین‌های کشاورزی را به نابودی کشانده است. و از طرفی ۴۰۰۰۰۰ درخت را در ناحیه‌ای به وسعت ۳۰۰۰۰۰ مایل را نابود کرده است. هنگامی که این عمل از طرف ساکنین بومی مورد اعتراض واقع شد، ارتش اکوادور به دفاع از شرکت آمریکایی برای سرکوب ساکنین بومی وارد عمل شد.

شرکت انگلیسی B.P

هم اکنون در حفر معادن و چاه‌های نفت در نواحی آمازون و جنوب شرقی آسیا در مناطق جنگل‌های گرمسیری، عمل می‌کند.

شرکت نفت آمریکایی Chevron

این شرکت در مناطق جنگلی گینه نو «با حفر چاه‌های نفت و ساختن اردوگاه‌های متعدد و همچنین فرودگاه، لطمات زیادی به نواحی جنگلی وارد کرده است. این شرکت مدت ۲۰ سال است که در نواحی جنگل‌های باران‌زا در کشور نیجریه مشغول حفر چاه‌های نفت می‌باشد.

شرکت آمریکایی Exxon

این شرکت فراملینی آمریکایی «آکسون» با کمک شرکت‌های نفتی دیگر، هم اکنون در نواحی اکوادور، زئیر، اندونزی و مالزی مشغول عملیات حفاری است.

شرکت آمریکایی Texaco

شرکت غول‌پیکر نفتی تگراکو نقش عمده‌ای را در آلوده کردن محیط زیست در بخشی از جنگل‌های اکوادور بازی می‌کند. این شرکت از طریق خط لوله هر هفته ۱۰۰۰۰ گالن از مواد زائد خود را در رودخانه آمازون می‌ریزد. همچنین توسط این شرکت همه روزه از صدها چاه نفت حدود یک میلیون گالن

مواد سمی و مواد زائد در جنگل‌های اطراف رودخانه آمازون ریخته می‌شود. جمعیت مردم بومی قبیله «کوفان» (CofanIndian) از هزار نفر به ۴۵۰ نفر تقلیل پیدا کرده است. نابودی و مرگ و میر مردم بومی این منطقه از سال ۱۹۷۲ که شرکت نفت تگزاکو Texaco آغاز به کار کرده شروع شده است.

شرکت نفت آمریکایی Unocal

این شرکت که در گوشه دیگر نواحی آمازون امتیاز استخراج نفت را به دست گرفته است هم اکنون در انتظار ۱۰۰ میلیون دلار وام از بانک جهانی است که پروژه حفاری خود را در این نواحی آغاز کند.

در کنار این شرکت‌های بزرگ نفتی که ذکر شد، دهها شرکت کوچک و بزرگ آمریکایی و محلی همچنان به کار غارت طبیعی دنیا و نابودی محیط زیست و نابودی ساکنان بومی این مناطق مشغولند. شرکت‌هایی از قبیل «U. S. Shell»، «Oryx Energy Company»، «Freeport McMoran» و شرکت‌های نفت اکوادور و پرو، از جمله شرکت‌هایی هستند که هم اکنون در نواحی آمازون، برزیل، پرو، بولیوی و فیلیپین به تخریب محیط زیست و غارت منابع طبیعی مشغول هستند.

• شرکت‌های کشاورزی

در حال حاضر شرکت‌های بزرگ آمریکایی در کشورهای گرمسیری به کشاورزی مشغول هستند. این شرکت‌ها که مخالف هرگونه اصلاحات ارضی و تقسیم زمین بین کشاورزان هستند، سالهاست که نقش عمده‌ای را در سرکوب مبارزات کشاورزان این مناطق خصوصاً کشاورزان آمریکای لاتین بازی کرده‌اند. با این که این شرکت‌ها پیوسته نقش خود را در نابودی جنگل‌های گرمسیری انکار کرده‌اند، اما روند کار آنان خلاف آن را نشان می‌دهد.

«شرکت‌های آمریکایی» «CastleAndCooke»، «Doleproduction»، «StandardFruit» هم اکنون در کشورهای فیلیپین، اکوادور، هندوراس، شیلی و

کاستاریکا مشغول عملیات کشاورزی هستند. کارگران این شرکت‌ها در بدترین شرایط بهداشتی با حقوق بسیار اندک از هر گونه مزایایی بی‌بهره هستند.

«شرکت آمریکایی» «Chiquita» در تأسیسات کشاورزی در هندوراس و کاستاریکا و «CarbinCook» در برزیل با شرکت‌های بزرگ برزیلی محصولات «MinuteMaid» را که در فروشگاه‌های بزرگ آمریکایی، کانادایی و اروپایی عرضه می‌شود، اداره می‌کنند. فعالیت این شرکت‌ها تاکنون خسارت جبران‌ناپذیری به محیط زیست و ساکنین بومی این مناطق وارد ساخته است. شرکت‌های تولیدکننده عصاره کوکا کولا تاکنون بیشترین صادرات را در آلوده ساختن محیط زیست انجام داده‌اند. اینان تمام مواد زائد عصاره کوکا کولا را در رودخانه «تاینه» در سان پونولو برزیل سرازیر می‌کنند. هم اکنون با ساختن محوطه جدیدی که برای تولید عصاره کوکا کولا در نزدیکی ساوپونولو آغاز شده است، آخرین نواحی جنگل‌های باران‌زا که در سواحل اقیانوس اطلس قرار دارد در خطر تخریب جدی قرار گرفته که در این میان جانورانی از قبیل نمونه کمیابی از میموزها و گربه‌های جنگلی در خطر انقراض قرار دارند.

شرکت‌های آمریکایی دیگر نظیر «Kimberly-Clark»، «Volvo»، «Hawaiian Electric» علیرغم مخالفت مردم بومی مناطق هاوایی، اندونزی و برزیل به کار غارت و تخریب منابع مردم مشغول هستند.

• شرکت‌های ژاپنی

شرکت‌های ژاپنی که از اصلی‌ترین شرکت‌های واردکننده چوب به ژاپن هستند از جمله کمپانی‌هایی هستند که در نابودی درختان جنگل‌های باران‌زا دخالت مستقیم دارند.

مجموعه شرکت‌های ژاپنی از قبیل «FujiElectric»، «Kitaoyam»، «Nissan»، «Canon»، «MitsubishiElectric» به ترتیب در سال ۱۹۹۰، ۹۷۹۵۳۴ متر مکعب از کشورهای گرمسیری نواحی آمازون و ۵۸۶۴۰۸ متر

مکعب چوب از کشورهای جنوب شرقی آسیا وارد ژاپن کرده‌اند.

شرکت ژاپنی Mitsubishi

شرکت میتسوبیشی از عمده‌ترین شرکت‌های ژاپنی است که در سال‌های اخیر به تخریب محیط زیست پرداخته‌اند. این شرکت هم‌اکنون مشغول قطع درختان مرزی پرو - کلمبیا است، همچنین این شرکت به کار حفاری معدن در اکوادور و نواحی جنگلی مناطق گرمسیری در جنگلهای فیلیپین و اندونزی حضور فعال دارد. میتسوبیشی در سال ۱۹۹۰، با وارد کردن ۱,۲۵۳,۷۵۳ میلیون متر مکعب چوب از جنگل‌های باران‌زا از بزرگترین شرکت‌های واردکننده چوب محسوب شد.

● نقش صندوق بین‌المللی پول "IMF" و بانک‌ها

صندوق بین‌المللی پول و بانک‌ها، نقش اساسی و کلیدی را در از بین بردن مناطق جنگلی باران‌زا ایفا می‌کنند. صندوق بین‌المللی پول که بعد از جنگ جهانی پایه‌ریزی شد، با این اهداف شروع به کار کرد: تعدیل نرخ مبادله ارز، نظارت برای قوت‌تین واردات و صادرات. همچنین بانک جهانی، مسئولیت وام‌دادن به کشورهای اروپا برای ترمیم خرابی‌های جنگ را به عهده گرفت. اما امروزه چیزی که در دستور کار بانک‌ها و صندوق بین‌المللی پول قرار گرفته است غالباً منجر به فقر مردم کشورهای جهان سوم و فقر ساکنین بومی و نابودی فرهنگ و ارزش‌های ملی آنان شده است.

پروژه‌های عظیمی مثل بزرگراه آمزون و پروژه‌های عظیم حفاری معادن در برزیل و پروژه‌های عظیم دیگر در اندونزی و فیلیپین... در مقیاس وسیعی باعث نابودی و خرابی محیط زیست و همچنین باعث تشدید استثمار و فقر در این کشورها است.

سرمایه‌گذاری بانک‌های بزرگ جهانی مثل چیس مانهاتان «Chase Manhattan»، سیتی بانک «Citibank» و بانک‌های دیگر آمریکایی از طریق

دادن وام به شرکت‌های دست‌اندرکار و یا با سرمایه‌گذاری مستقیم، موجبات غارت منابع طبیعی و نابودی محیط زیست را فراهم آورده‌اند.

مقاومت و مبارزات عادلانه مردم بومی علیه شرکت‌های غارتگر چندملیتی روز به روز در حال شکل گرفتن و رشد است و مراحل کاملتری را طی می‌کند. آن‌ها با متشکل شدن در نهادهای محلی خود هر روزه در مقابل دولت‌های محلی وابسته و شرکت‌های چندملیتی ایستادگی و مقاومت می‌کنند. با تلاش و مبارزات مردم بومی، بخش عظیمی از جنایات شرکت‌های بزرگ چند ملیتی و دولت‌های نظامی محلی برای مردم دنیا افشاء شده است.

در همراهی با ساکنان بومی نه تنها باید چهره کسانی را که جنگل‌های باران‌زا و مردم بومی را به نابودی می‌کشاند افشاء کنیم، بلکه باید به افشای سیستمی پردازیم که به شرکت‌های بزرگ چند ملیتی اجازه‌نامه غارت مردم و نابودی طبیعت را واگذار می‌کند. که این شامل بازار سرمایه‌داری جهانی است که تنها هدفش حداکثر سود است و فعالیت انسان‌ها را تنها در چهار چوب اقتصادی و سودآوری آن باور دارد و فقط زندگی افسارگسیخته مصرفی را تبلیغ و تمجید می‌کند.

ساکنان بومی مناطق جنگل‌های باران‌زا و گرمسیری سال‌های زیادی است که در فضایی بسیار شکننده و دشوار، در محاصره حمله شرکت‌های چند ملیتی و حضور نظامی دولت‌های وابسته محلی قرار گرفته‌اند. آنان خطری را که عمیقاً متوجه محیط زیست و زندگی‌شان است به خوبی حس کرده‌اند. به عهده همه ماست که با پشتیبانی از مبارزات این مردم ستمدیده، فرهنگ، سیاست و جامعه‌ای بیافرینیم که به جای نابودی زندگی، به دفاع از زندگی بپردازد. ■